



40 ANYS ▶ Festa inaugural de Tusquets, al Price, amb Elisenda Nadal, Terenci Moix i Oscar Tusquets; Jorge Herralde amb Patricia Highsmith; a sota, l'editor i la seva dona, Lali Gubern, amb la família Auster (Siri Hustvedt, Sophie Auster i Paul Auster); i, a sota a la dreta, Marina Curià, Gabriel García Márquez i Beatriz de Moura a la festa del Price.



EDITORIAL ANAGRAMA

De la radicalitat a la pesta groga

Anagrama va néixer, per pròpia confessió de Jorge Herralde, com una forma de purgar els excessos de l'estiu del 1967. «En un moment en què vaig deixar de fumar, de beure i gairebé de menjar». L'aprenent d'editor va viatjar aleshores a París i François Maspero, la gran figura de l'edició a França, el va introduir en societat. Dos anys després naixia la nova editorial bolcada a l'assaig polític de caràcter més radical.

Llavors, el retrat robot de l'esquerrà no estava complet sense els Cuadernos Anagrama que albergaven els imprescindibles Trotski, Rosa Luxemburg, el Che o Mao, sense oblidar els situacionistes. De les picabaralles amb la censura Herralde emmarcaria la pregunta d'un despistat censor: «¿I vostè què pretén?» juntament amb l'any de llibertat sota fiança (100.000 pessetes,

que a la pràctica va resoldre deixant el seu cotxe en préstec) imposat per haver publicat *Los tupamaros*. «Potser ara en temps de crisi el llibre de pensament més seriós està penalitzat però segueixo editant-lo com un deure perquè forma part de l'ADN de l'editorial», assegura amb la mirada posada en el premi Anagrama d'assaig. La quota de ficció, mínima aleshores, estava coberta per la literatura marginal al segell Contraseñas (eren els temps del nou periodisme i dels heterodoxos Bukowski o Copi).

Bukowski va proporcionar a Herralde una d'aquelles anècdotes llegendàries segons la qual l'editor, l'autor i les seves respectives companyes es van trascolar en una nit vuit ampolles de vi blanc. «Em sembla que la dona de Bukowski ens va fotografiar ballant i fent salts, però



▶▶ Jorge Herralde.

també és possible que la càmera no tingués cap rodet perquè no les he vist mai».

Als 80, la ficció guanya terreny amb la creació de l'emblemàtica col·lecció Panorama de narratives, o el

que és el mateix, la «pesta groga», que avui supera els 700 títols amb *La conjura de los necios* de John Kennedy Toole, un *longseller* incombustible i la recuperació de Patricia Highsmith. Sense oblidar hits com *Bella del Señor* d'Albert Cohen i *La vida. Instrucciones de uso*, de Georges Perec, mentre tímidament s'anava consolidant la producció d'una sèrie de joves britànics beneïts per la revista *Granta* que el mateix Herralde batejaria com a *British Dream Team*. Eren Ian McEwan, Martin Amis, Julian Barnes o Kazuo Ishiguro.

Paral·lelament apareix Narrativas Hispánicas, ratificada pel premi Herralde, que consagra autors com Vila-Matas, Pombo o Marias (que el 1995 va protagonitzar una sonora ruptura amb l'editor) i consolida una tendència llatinoamericana que té com a gran lluminària Bolaño. Pel camí, Herralde ha construït un catàleg de 3.000 títols, i s'ha situat en el selecte club d'editors europeus capaços d'irradiar cultura. E.H.

idees



ERNEST
Folch
DIRECTOR D'ARA LLIBRES

Un nou Atxaga

Molt pocs autors han sabut mantenir-se forts davant la maquinària de la indústria editorial i posar la seva obra al davant de tot. Podríem dir que hi ha dues menes d'autors, els que sucumbeixen i entren en la maleïda espiral d'escriure una novel·la cada any, i els herois que resisteixen i construeixen una obra pròpia aliena a totes les pressions. Del primer grup me'n vénen alguns noms al cap, i de com han anat passant d'editorial a editorial, de premi en premi, i tiro perquè em toca. Al segon grup hi ha només els valents, gent que diu que no a tot i sap perfectament què vol fer des que s'aixeca al matí fins que se'n va a dormir. Escritors amb personalitat, a vegades incòmodes, però que no fallen mai, com **Jesús Moncada**. Un d'aquests caràcters excepcionals, **Bernardo Atxaga**, acaba de treure un nou llibre, i espero que el món s'aturi. Un valent que des de l'any

L'escriptor basc no escriu per a un editor ni per guanyar premis

1989 fins ara només ha publicat cinc novel·les. Les quatre anteriors s'han fet esperar eternament: *Obabakoak*, *L'home sol*, *Esos cielos* (1995) i *El fill de l'acordionista* (2003). Entre llibre i llibre han passat a vegades més de set anys, i cada llibre, polít fins a l'extenuació, no acostuma a ser gaire més llarg de tres-centes pàgines.

L'últim monument es titula *Set cases a França* (Alfaguara) i als folclòrics els dic ja que no passa ni a Euskadi ni explica cap història que ningú s'espera. És un relat inquietant i inoblidable, la història senzilla i brutal d'un petit destacament de l'exèrcit del sanguinari **Leopold II** al Congo l'any 1903. Després de molts anys, **Atxaga** ha volgut explicar una història que no té res a veure amb cap de les anteriors, però alhora és una picada d'ullet, canviant tots els escenaris, a tota la seva obra. Llegint-lo, tenim la certesa que **Atxaga** no escriu per a un editor, ni per guanyar un premi ni molt menys per enriquir-se. Escriu en llibertat, només per a ell mateix i per això cada llibre hauria de ser celebrat com el gran esdeveniment que és. El dia que els telenotícies obrin amb la notícia de l'últim llibre de **Bernardo Atxaga** en comptes d'aquesta estafa informativa de la grip porcina, el món haurà començat a canviar. ≡